

قانون اصلاح موادی از قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز

مصوب ۱۳۹۴/۷/۲۱

درباره‌ی قانون

«طرح اصلاح موادی از قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز» توسط تعدادی از نمایندگان مجلس شورای اسلامی با قید دو فوریت، در راستای رفع برخی از نواقص قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲ تقدیم مجلس شد. در مقدمه‌ی توجیهی این طرح آمده است: با توجه به تصویب قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مورخ ۱۳۹۲/۱۱/۱، مجازات قاچاق مشروبات الکلی خارجی، حمل و نگهداری و فروش آن در مواردی که ارزش عرفی کالای کشف‌شده کمتر از ده میلیون تومان باشد، صرفاً به جزای نقدی محدود گردیده است؛ در حالی که در قانون مجازات اسلامی (کتاب تعزیرات) برای مشروبات الکلی داخلی با هر میزانی اگرچه از مبلغ مذکور هم کمتر باشد، مجازات شش ماه تا یک سال حبس و جزای نقدی پیش‌بینی شده است. چنین وضعیتی نظام دوگانه‌ای را در تعیین مجازات مشروبات الکلی به‌وجود آورده است. توضیح اینکه حبس‌زدایی از مبالغ کمتر از ده میلیون تومان در مورد مشروبات الکلی خارجی موجب گردیده است برخی از سودجویان برای فرار از مجازات حبس مقرر برای مشروبات الکلی داخلی درصدد اقداماتی برآیند که مشروبات داخلی را به عنوان مشروب خارجی داد و ستد کنند تا در صورت دستگیری و محاکمه فقط به جزای نقدی محکوم شوند. تبعات منفی ناشی از این وضعیت که موجب افزایش تهیه و ساخت مشروبات الکلی در داخل کشور می‌شود کاملاً روشن می‌باشد. از سوی دیگر، با توجه به خفیف بودن مجازات مشروبات الکلی خارجی در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز، علی‌القاعده این قانون باید در مورد کسانی هم که در حال حاضر به استناد قانون مجازات اسلامی محکومیت به حبس یافته‌اند، به اجراء گذاشته شود. لذا این طرح با هدف تشدید مجازات مقرر برای قاچاق مشروبات الکلی خارجی و حمل و نگهداری و فروش آنها در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز تهیه شده است. همچنین در این قانون به طور خاص آیین‌نامه‌هایی پیش‌بینی شده است که فرایند تصویب آن با آنچه در ماده (۷۶) این قانون ذکر شده است، مغایرت دارد. از این رو، لازم است این موضوع نیز رفع ابهام و ایراد گردد. لذا این طرح با قید دو فوریت تقدیم می‌گردد.

دو فوریت بررسی این طرح در جلسه‌ی علنی مورخ ۱۳۹۳/۳/۲۵ به تصویب نمایندگان مجلس نرسید و مجلس صرفاً با بررسی این مصوبه به صورت یک‌فوریتی موافقت کرد. بر این اساس، این

طرح برای رسیدگی به کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی به عنوان کمیسیون اصلی ارسال شد که در نهایت، مفاد آن در تاریخ ۱۳۹۳/۸/۲۱ با اصلاحات اساسی به تصویب این کمیسیون رسید و گزارش آن به مجلس ارائه شد. این طرح در تاریخ ۱۳۹۴/۵/۴ در صحن علنی مجلس مطرح شد و با اصلاحاتی به تصویب نمایندگان رسید و برای طی روند قانونی مذکور در اصل (۹۴) قانون اساسی، به موجب نامه‌ی شماره ۴۶۵/۳۱۳۹۳ مورخ ۱۳۹۴/۵/۷ به شورای نگهبان ارسال شد. با وصول این مصوبه به شورای نگهبان، اعضای شورا با تشکیل جلسه در تاریخ ۱۳۹۴/۵/۱۴، مفاد آن را مورد بحث و بررسی قرار دادند و برخی از مواد این مصوبه را مغایر با اصول قانون اساسی تشخیص دادند و نظر خود در این خصوص را طی نامه‌ی شماره ۹۴/۱۰۲/۲۲۵۶ مورخ ۱۳۹۴/۵/۱۴ به مجلس اعلام کردند. مجلس شورای اسلامی برای رفع ایرادهای شورای نگهبان، در جلسه‌ی علنی مورخ ۱۳۹۴/۷/۲۱، اصلاحات لازم را در این مصوبه اعمال و مصوبه‌ی اصلاحی را طی نامه‌ی شماره ۴۶۵/۵۲۴۵۷ مورخ ۱۳۹۴/۷/۲۲ به شورای نگهبان ارسال کرد. بررسی مصوبه‌ی اصلاحی در دستور کار جلسه‌ی مورخ ۱۳۹۴/۷/۲۲ شورای نگهبان قرار گرفت که اعضای شورا پس از بحث و بررسی، اصلاحات انجام‌گرفته در مجلس را رافع ایرادهای پیشین خود دانستند و بر این اساس، نظر خود مبنی بر مغایرت نداشتن مفاد این مصوبه با قانون اساسی و موازین شرع را طی نامه‌ی شماره ۹۴/۱۰۲/۴۱۷۶ مورخ ۱۳۹۴/۷/۲۲ به مجلس شورای اسلامی اعلام کردند.

تاریخ مصوبه مجلس شورای اسلامی: ۱۳۹۴/۵/۴ (مرحله نخست)

تاریخ بررسی در شورای نگهبان: ۱۳۹۴/۵/۱۴

ماده ۴- تبصره (۱) ماده (۱۸) قانون،^۱ به شرح زیر اصلاح و یک تبصره به عنوان تبصره (۴) به آن الحاق می‌شود:

۱. تبصره (۱) ماده (۱۸) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲/۱۰/۳ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۱۸- هر شخص که مرتکب قاچاق کالا و ارز و حمل و یا نگهداری آن شود، علاوه بر ضبط کالا یا ارز، به جریمه‌های نقدی زیر محکوم می‌شود:
الف- کالای مجاز: جریمه نقدی یک تا دو برابر ارزش کالا
ب- کالای مجاز مشروط: جریمه نقدی معادل یک تا سه برابر ارزش کالا
پ- کالای یارانه‌ای: جریمه نقدی معادل دو تا چهار برابر ارزش کالا
ت- ارز: جریمه نقدی ارز ورودی، یک تا دو برابر بهای ریالی آن و جریمه نقدی ارز خروجی، دو تا چهار برابر بهای ریالی آن.
تبصره ۱- عرضه و فروش کالای قاچاق موضوع این ماده، جرم محسوب و مرتکب به حداقل مجازات‌های مقرر در این ماده محکوم می‌شود.
تبصره ۲- ...»

تبصره ۱- عرضه و فروش کالای قاچاق موضوع این ماده، ممنوع و مرتکب به حداقل مجازات‌های مقرر در این ماده محکوم می‌شود.

تبصره ۴- خرید، فروش، حمل یا نگهداری کالاهایی که موضوع قاچاق قرار می‌گیرند، به صورت تجاری مانند فرآورده‌های نفتی و دارویی، خارج از ضوابط تعیینی دولت، تخلف محسوب و مرتکب علاوه بر ضبط کالای مزبور حسب مورد به حداقل جریمه نقدی مقرر در این ماده محکوم می‌شود. دولت مکلف است ظرف مدت دو ماه از تاریخ لازم‌الاجراء شدن این قانون، دستورالعمل مورد نیاز را تصویب نماید.

دیدگاه مغایرت

الف) بر اساس تبصره (۴) الحاقی به ماده (۱۸)، موضوع ماده (۴) این مصوبه، خرید و فروش، حمل و نگهداری کالاها خارج از ضوابط تعیینی دولت، ممنوع است و بر اساس ذیل تبصره‌ی مذکور، دولت مکلف است که از طریق دستورالعمل، «ضوابط تعیینی» را مشخص و تصویب کند. اطلاق عبارت «ضوابط تعیینی» در این تبصره، چون شامل ضوابط و احکامی که ماهیت تقنینی دارند نیز می‌شود، واگذاری تصویب این ضوابط به دولت، مغایر با اصل (۸۵) قانون اساسی است؛ زیرا طبق این اصل، تنها مجلس شورای اسلامی صلاحیت قانون‌گذاری دارد و این امر قابل تفویض به دیگری نیست؛ در حالی که طبق این تبصره، دولت به قانون‌گذاری در این خصوص مکلف شده است.

ب) مطابق با اصل (۱۳۸) قانون اساسی، هیئت وزیران و یا هر یک از وزرا می‌توانند برای انجام وظایف اداری و تأمین اجرای قوانین و تنظیم سازمان‌های اداری به وضع تصویب‌نامه و آیین‌نامه بپردازند و این آیین‌نامه‌ها نیز نباید با متن و روح قوانین مخالف باشد. مطابق با ذیل این اصل نیز رئیس مجلس شورای اسلامی وظیفه‌ی نظارت بر آیین‌نامه‌های مذکور از جهت مخالفت یا عدم مخالفت با قوانین را بر عهده دارد. تعیین ضوابط موضوع تبصره (۴) مزبور، برای خرید و فروش، حمل یا نگهداری کالاهایی که موضوع قاچاق قرار می‌گیرند از سوی دولت، مستلزم تصویب آیین‌نامه‌ی اجرایی است. این در حالی است که ذیل تبصره‌ی مذکور این وظیفه را به موجب تصویب «دستورالعمل» از سوی دولت دانسته است. بنابراین، تبصره (۴) از این جهت که تعیین ضوابط با موضوع آیین‌نامه‌ی را به موجب «دستورالعمل» دانسته و در نتیجه آن را از شمول حکم ذیل اصل (۱۳۸) قانون اساسی، مبنی بر نظارت رئیس مجلس از جهت بررسی عدم مغایرت آن با قوانین، خارج کرده است، مغایر با اصل مذکور است.

دیدگاه عدم مغایرت

الف) منظور از ضوابط تعیینی در تبصره (۴) الحاقی به ماده (۱۸)، موضوع ماده (۴) این مصوبه

که دولت بر اساس آن مکلف به تهیه‌ی دستورالعمل شده است، موضوعی اجرایی و شکلی است. به عبارت دیگر، دولت بر اساس تفویضی که قوانین مختلف به او اعطا کرده است، برای ورود و خروج کالاها و همچنین کنترل و نظارت بر آنها یک سلسله مقررات را اعمال می‌کند که این مقررات نیز برای اجرای بهتر وظایف خود بوده و فاقد وصف تقنینی هستند. عبارت «عدم رعایت ضوابط تعیین شده از سوی دولت یا نداشتن مجوزهای لازم از بانک مرکزی برای ورود، خروج، خرید، فروش یا حواله ارز» در بند (خ) اصلاحی ماده (۲) این مصوبه^۱ نیز قرینه‌ای است که نشان می‌دهد اولاً منظور از ضوابط در این مصوبه، مقرراتی است که توسط دولت تعیین می‌شود و ثانیاً این مقررات، شکلی و ناظر بر امور اجرایی مرتبط با ورود و خروج یا خرید و فروش کالا و ارز است. بنابراین، تنظیم این ضوابط توسط دولت در قالب دستورالعمل، مغایرتی با اصل (۸۵) قانون اساسی که وظیفه‌ی تقنین را در صلاحیت مجلس شورای اسلامی می‌داند، ندارد.

ب) اصطلاح «دستورالعمل» زمانی به کار برده می‌شود که قبلاً قانونی تصویب شده است و برای اجرای آن قانون، راه‌هایی عملی تعیین می‌شود. لذا با عنایت به تصریح ذیل تبصره (۴) به عبارت «این قانون»، معلوم می‌شود منظور از «دستورالعمل» در این تبصره، همان «آیین‌نامه‌ی اجرایی» موضوع اصل (۱۳۸) قانون اساسی است و از این جهت، این تبصره مغایرتی با اصل مذکور ندارد.

دیدگاه ابهام

الف) مطابق با ذیل تبصره (۴) الحاقی به ماده (۱۸) در این مصوبه، دولت مکلف شده است که دستورالعمل مورد نیاز این تبصره را تصویب کند. از آنجا که معلوم نیست مراد از «تصویب دستورالعمل»، آیا تعیین ضوابط قانونی است یا خیر، این تبصره واجد ابهام است. در صورتی که منظور از تصویب دستورالعمل، تعیین ضوابط قانونی باشد، از آن جهت که «تعیین ضابطه» موضوعی تقنینی است، تهیه و تصویب آن از سوی دولت مغایر با اصل (۸۵) قانون اساسی است؛ زیرا به موجب این اصل، تنها مجلس و (در شرایط خاصی، کمیسیون‌های مجلس) صلاحیت تقنین و قانون‌گذاری را بر عهده دارند. بنابراین، باید منظور از ماهیت دستورالعمل در این تبصره مشخص

۱. ماده (۲) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲/۱۰/۳ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۲- علاوه بر مصادیقی که در قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۲ ذکر شده است، موارد زیر نیز قاچاق محسوب می‌شود:

الف- ...

خ- (اصلاحی ۱۳۹۴/۵/۴): عدم رعایت ضوابط تعیین شده از سوی دولت یا نداشتن مجوزهای لازم از بانک مرکزی برای ورود، خروج، خرید، فروش یا حواله ارز.

د- ...»

شود تا بتوان نسبت به مغایرت یا عدم مغایرت آن با اصل (۸۵) قانون اساسی اظهار نظر کرد.

ب) واژه‌ی «دستورالعمل» در ذیل تبصره (۴) الحاقی به ماده (۱۸)، از این جهت که معلوم نیست ماهیت آن آیین‌نامه‌ی اجرایی است یا خیر، واجد ابهام است. در صورتی که این دستورالعمل در راستای اجرای مفاد تبصره‌ی مذکور و جهت تعیین ضوابط خرید و فروش یا ورود و خروج کالا و ارز باشد، باید تحت عنوان «آیین‌نامه‌ی اجرایی» موضوع اصل (۱۳۸) قانون اساسی از آن یاد شود تا فرآیند نظارت رئیس مجلس شورای اسلامی بر این آیین‌نامه از جهت مخالفت یا عدم مخالفت آن با قوانین جمهوری اسلامی ایران اعمال شود؛ زیرا مطابق با ذیل اصل (۱۳۸)، رئیس مجلس شورای اسلامی وظیفه‌ی نظارت بر آیین‌نامه‌های اجرایی از جهت مخالفت یا عدم مخالفت آنها با قوانین را بر عهده دارد. بنابراین، باید ماهیت «دستورالعمل» در این تبصره مشخص شود تا بتوان نسبت به مغایرت یا عدم مغایرت آن با اصل (۱۳۸) قانون اساسی اظهار نظر کرد.

نظر شورای نگهبان

تبصره (۴) الحاقی به ماده (۱۸)، موضوع ماده (۴) این مصوبه، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

ماده ۷- تبصره (۱) ماده (۲۲) قانون،^۱ به شرح زیر اصلاح و به انتهای تبصره‌های (۴) و (۵)

۱. ماده (۲۲) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲/۱۰/۳ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۲۲- هر کس مرتکب قاچاق کالای ممنوع گردد یا کالای ممنوع قاچاق را نگهداری یا حمل نماید یا بفروشد، علاوه بر ضبط کالا به شرح زیر و مواد (۲۳) و (۲۴) مجازات می‌شود:

الف- در صورتی که ارزش کالا تا ده میلیون (۱۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال باشد، به جزای نقدی معادل دو تا سه برابر ارزش کالای ممنوع قاچاق

ب- در صورتی که ارزش کالا از ده میلیون (۱۰.۰۰۰.۰۰۰) تا یکصد میلیون (۱۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال باشد، به جزای نقدی معادل سه تا پنج برابر ارزش کالای ممنوع قاچاق

پ- در صورتی که ارزش کالا از یکصد میلیون (۱۰۰.۰۰۰.۰۰۰) تا یک میلیارد (۱.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال باشد، به بیش از شش ماه تا دو سال حبس و به جزای نقدی معادل پنج تا هفت برابر ارزش کالای ممنوع قاچاق

ت- در صورتی که ارزش کالا بیش از یک میلیارد (۱.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال باشد، به دو سال تا پنج سال حبس و به جزای نقدی معادل هفت تا ده برابر ارزش کالای ممنوع قاچاق

تبصره ۱- حکم ماده (۷۰۲) قانون مجازات اسلامی اصلاحی مصوب ۱۳۸۷/۸/۲۲ فقط شامل مشروبات الکلی تولیدشده در داخل کشور است.

تبصره ۲- ...

تبصره ۴- مشروبات الکلی، اموال تاریخی- فرهنگی، تجهیزات دریافت از ماهواره به طور غیرمجاز، آلات و وسایل قمار و آثار سمعی و بصری مبتذل و مستهجن از مصادیق کالای ممنوع است.

متون زیر الحاق می‌شود:

تبصره ۱- در صورتی که ارزش عرفی (تجاری) مشروبات الکلی مشمول بندهای (الف) و (ب) این ماده باشد مرتکب علاوه بر جریمه نقدی مقرر در این ماده، به مجازات حبس از شش ماه تا یک سال محکوم می‌شود.

تبصره ۴- ... ساخت تجهیزات دریافت از ماهواره نیز مشمول مجازات‌ها و احکام مقرر در این ماده می‌باشد.

تبصره ۵- ... در هر مرحله از رسیدگی چنانچه متهم وثیقه‌ای معادل حداکثر جزای نقدی تودیع کند از محل نگهداری رفع توقیف می‌شود.

دیدگاه مغایرت

تبصره (۴) اصلاحی ماده (۲۲)، موضوع ماده (۷) این مصوبه، به طور مطلق ساخت تجهیزات دریافت از ماهواره را ممنوع کرده و اشتغال به آن را مشمول مجازات دانسته است. اطلاق چنین ممنوعیتی در مواردی که اشتغال به ساخت تجهیزات دریافت از ماهواره با هدف مشروع انجام می‌شود، مغایر با موازین شرع است؛ زیرا ماهواره از آلات مشترک است که به طور عقلایی و شرعی نیز می‌توان از آن بهره‌برداری کرد. بنابراین لازم است که قانون‌گذار ممنوعیت مذکور را به صورت مشروط و در صورتی که ساخت تجهیزات دریافت از ماهواره نامشروع بوده و یا بدون مجوز از مراکز قانونی باشد، وضع کند. گفتنی است، قیاس تجهیزات دریافت از ماهواره با مشروبات الکلی برای توجیه اطلاق ممنوعیت ساخت تجهیزات مذکور، صحیح نیست؛ زیرا مشروبات الکلی، مطلقاً مشروع نیست، حال آنکه تجهیزات دریافت از ماهواره، کاربردهای مفید و مشروع نیز دارد.

دیدگاه عدم مغایرت

الف) از آنجا که غالباً ساخت تجهیزات دریافت از ماهواره همانند مشروبات الکلی برای استفاده‌ی نامشروع و مقدمه ارتکاب اعمال حرام است، قانون‌گذار مصلحت دانسته است که به طور مطلق، ساخت تجهیزات دریافت از ماهواره را ممنوع کند. این موضوع همانند قاچاق کالا است که هر چند هرگونه ورود و خروج کالا به کشور را نمی‌توان ممنوع و خلاف شرع دانست، لیکن قانون‌گذار از باب مصلحت عمومی جامعه به طور مطلق هرگونه ورود و خروج کالا بدون

→

تبصره ۵- محل نگهداری کالاهای قاچاق ممنوع که در مالکیت مرتکب باشد، در صورتی که مشمول حکم مندرج در ماده (۲۴) این قانون نشود، توقیف و پلمب می‌شود و در صورتی که محکوم‌علیه ظرف دو ماه از تاریخ صدور حکم قطعی، جریمه نقدی را نپردازد، حسب مورد از محل فروش آن برداشت و مابقی به مالک مسترد می‌شود.»

مجوز را ممنوع اعلام کرده است. لذا اطلاق ممنوعیت ساخت تجهیزات دریافت از ماهواره در تبصره (۴) اصلاحی، مغایرتی با موازین شرع ندارد.

ب) مطابق با تبصره (۴) اصلاحی از ماده (۷) این مصوبه، عبارت «ساخت تجهیزات دریافت از ماهواره نیز مشمول مجازات‌ها و احکام مقرر برای این ماده می‌باشد»، به ذیل تبصره (۴) ماده (۲۲) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲/۱۰/۳ و با حرف ربطی «نیز» ملحق شده است. از طرفی، عبارت صدر این تبصره، به ممنوعیت «تجهیزات دریافت از ماهواره به طور غیرمجاز» اشاره کرده و در نتیجه، تجهیزات دریافت ماهواره دارای مجوز را از شمول حکم ممنوعیت و قاچاق خارج کرده است. بر این اساس، از آن جهت که «ممنوعیت ساخت تجهیزات دریافت از ماهواره» به این حکم مندرج در صدر تبصره الحاق شده است، قید «غیرمجاز» شامل ذیل تبصره‌ی مذکور نیز می‌شود و از این جهت، همان‌گونه که تجهیزات دریافت ماهواره «غیرمجاز»، قاچاق محسوب می‌شود، ساخت تجهیزات دریافت ماهواره‌ی «غیرمجاز» نیز ممنوع و مشمول مجازات مقرر در این قانون است. بنابراین، حکم ممنوعیت ساخت تجهیزات دریافت از ماهواره، مطلق نبوده و تنها شامل موارد غیرمجاز است. از این رو، ممنوعیت ساخت تجهیزات دریافت از ماهواره در تبصره‌ی مذکور، با اشکال یا ابهامی مواجه نیست.

دیدگاه ابهام

حکم مقرر در تبصره (۴) اصلاحی ماده (۲۲)، موضوع ماده (۷) این مصوبه، از جهت اطلاق یا مقید بودن ممنوعیت ساخت تجهیزات دریافت از ماهواره، واجد ابهام است. در صورتی که حکم مذکور اطلاق داشته و به طور کلی ساخت تجهیزات دریافت از ماهواره را ممنوع کرده باشد از آن جهت که ساخت چنین تجهیزاتی در مواردی واجد منفعت عقلایی و شرعی است، اطلاق مذکور مغایر با موازین شرع خواهد بود. بنابراین، باید مشخص شود که آیا حکم مذکور، مطلق است و یا اینکه منصرف از مواردی است که ساخت تجهیزات مذکور با مجوز قانونی است تا بتوان نسبت به مغایرت و یا عدم مغایرت این تبصره با موازین شرع اظهار نظر کرد.

نظر شورای نگهبان

تبصره (۴) اصلاحی ماده (۲۲)، موضوع ماده (۷) این مصوبه، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

ماده ۸- در بند (الف) ماده (۲۷) قانون،^۱ عبارت «فرآورده‌های بیولوژیک» بعد از عبارت «فرآورده‌های دارویی» اضافه و تبصره (۱) آن به شرح زیر اصلاح می‌شود:

تبصره ۱- ساخت، حمل، نگهداری، عرضه یا فروش محصولات فوق نیز مشمول مجازات‌ها و احکام مقرر در این ماده می‌باشد.

دیدگاه مغایرت

طبق اصل (۱۵) قانون اساسی، زبان و خط رسمی جمهوری اسلامی ایران، فارسی است و اسناد، مکاتبات و متون رسمی کشور - از جمله قوانین و مقررات- باید به خط و زبان رسمی نگاشته شود. از این رو، استفاده از واژه «بیولوژیک» در متن این مصوبه، به عنوان متن رسمی، مغایر با اصل (۱۵) قانون اساسی است. بنابراین برای رفع این ایراد باید معادل فارسی واژه مذکور جایگزین شود.

نظر شورای نگهبان

در ماده (۸)، واژه «بیولوژیک» مغایر اصل (۱۵) قانون اساسی شناخته شد.

ماده ۱۰- متن زیر به عنوان تبصره (۴) به ماده (۵۰) قانون^۲ الحاق می‌شود:

۱. ماده (۲۷) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲/۱۰/۳ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۲۷- هر شخص حقیقی یا حقوقی که اقدام به واردات و صادرات دارو، مکمل‌ها، ملزومات و تجهیزات پزشکی، مواد و فرآورده‌های خوراکی، آشامیدنی، آرایشی و بهداشتی، بدون انجام تشریفات قانونی نماید به مجازات کالاهای قاچاق به شرح زیر محکوم می‌شود. این مجازات مانع از پرداخت دیه و خسارت‌های وارده نیست:

الف- قاچاق مواد و فرآورده‌های دارویی، مکمل‌ها، ملزومات و تجهیزات پزشکی مشمول مجازات قاچاق کالاهای ممنوع موضوع ماده (۲۲) این قانون می‌باشد.

ب- در صورتی که کالای قاچاق مکشوفه، شامل مواد و فرآورده‌های خوراکی، آشامیدنی، آرایشی و بهداشتی باشد، مرجع رسیدگی‌کننده مکلف است نسبت به استعلام مجوز مصرف انسانی کالاهای مذکور اقدام و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی موظف است ظرف ده روز به این استعلام پاسخ دهد. هرگاه کالای مکشوفه مذکور، موفق به اخذ مجوزهای بهداشتی و درمانی در خصوص مصرف انسانی گردد، جرم قاچاق مشمول مجازات مندرج در بند (ب) ماده (۱۸) این قانون خواهد شد و در غیر این صورت کالای مکشوفه، کالای تقلبی، فاسد، تاریخ مصرف‌گذشته و یا مضر به سلامت مردم شناخته شده و مشمول مجازات قاچاق کالاهای ممنوع می‌باشد.

تبصره ۱- حمل، نگهداری، عرضه و فروش محصولات فوق نیز مشمول مجازات‌های این ماده است.

تبصره ۲- ...»

۲. ماده (۵۰) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲/۱۰/۳ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۵۰- آراء شعب بدوی تعزیرات در مورد قاچاق کالا و ارز که ارزش آنها کمتر از بیست میلیون (۲۰.۰۰۰.۰۰۰) ریال باشد، قطعی است. در سایر موارد آراء شعب ظرف بیست روز از تاریخ ابلاغ با درخواست محکوم‌علیه قابل تجدیدنظرخواهی است.

تبصره ۴- در کلیه آراء بدوی قطعی یا آرای که به لحاظ عدم تجدیدنظرخواهی قطعی شده‌اند هرگاه دلیلی بر عدم انطباق رأی با قانون یا عدم تناسب جریمه نقدی با قانون موجود باشد، رئیس سازمان تعزیرات حکومتی می‌تواند تقاضای تجدیدنظر کند.

دیدگاه مغایرت

آرای بدوی که در محاکم تعزیرات توسط مقام قضایی صالح صادر شده است، مطابق با موازین شرع، تنها توسط یک قاضی صالح دیگر می‌تواند قابل نظارت باشد و نقض شود. این در حالی است که در تبصره (۴) الحاقی به ماده (۵۰)، موضوع ماده (۱۰) این مصوبه مقرر شده است که رئیس سازمان تعزیرات حکومتی که شأن قضایی ندارد، می‌تواند حکم قطعی قضایی را نقض و آن را به دادگاه تجدیدنظر ارسال کند و بدین طریق همانند رئیس قوه قضائیه، بر محاکم قضایی نظارت و کنترل داشته باشد. بر این اساس، پیش‌بینی صلاحیت نقض احکام قضایی از سوی یک مقام غیر قضایی و نظارت وی بر آرای قضایی در این تبصره، مغایر با موازین شرع است.

دیدگاه ابهام

در تبصره (۴) الحاقی به ماده (۵۰)، موضوع ماده (۱۰) این مصوبه، با فرض پذیرش صلاحیت رئیس سازمان تعزیرات حکومتی نسبت به درخواست تجدیدنظر از آرای قطعی شعب سازمان تعزیرات حکومتی، از این جهت که شرایط و ضوابط این تجدیدنظر مشخص نشده است، تبصره‌ی مزبور واجد ابهام است؛ زیرا در صورتی که شرایط تقاضای تجدیدنظر سازمان تعزیرات، مطلق باشد و مهلت تجدیدنظر شعبه‌ی رسیدگی‌کننده به این تقاضا و سایر شرایط حاکم بر اعتراض و تجدیدنظر نسبت به احکام محاکم، مشخص نباشد، این موضوع با حقوق دادخواهی افراد، موضوع اصل (۳۴) قانون اساسی و همچنین اصول حاکم بر تشریفات دادرسی از جمله اعتبار امر مختومه، مغایرت داشته و ممکن است زمینه‌ی سوء استفاده و تضییع دادرسی عادلانه را به وجود آورد. همچنین از آنجا که این موضوع موجب می‌شود که نظام اداری و تشکیلات قضایی دچار نابسامانی

→

تبصره ۱- جهات تجدیدنظرخواهی در شعب تعزیرات حکومتی مطابق قانون آیین دادرسی کیفری است.
تبصره ۲- آرای صادره از شعب تعزیرات حکومتی در مورد پرونده‌های قاچاق کالا و ارز، قابل اعتراض در دیوان عدالت اداری و سایر مراجع قضایی نیست.
تبصره ۳- آرای صادره از شعب بدوی تعزیرات حکومتی و دادگاه انقلاب در صورتی که مبنی بر براءت متهم باشد، ظرف بیست روز از تاریخ ابلاغ و پس از درخواست دادستان یا دستگاه مأمور وصول درآمدهای دولت یا ستاد و یا عنداللزوم دستگاه کاشف، قابل تجدیدنظرخواهی است. پرونده حسب مورد از سوی رئیس سازمان تعزیرات حکومتی یا رئیس کل دادگستری استان، برای رسیدگی مجدد به یکی از شعب تجدیدنظر مربوطه ارجاع می‌شود.
رأی شعبه تجدیدنظر، قطعی و لازم‌الاجراء است.»

شود، با بند (۱۰) اصل (۳) قانون اساسی نیز مغایرت دارد؛ چه آنکه در این بند از اصل (۳) قانون اساسی، بر لزوم ایجاد نظام اداری صحیح به عنوان یکی از اهداف دولت جمهوری اسلامی ایران تأکید شده است. بنابراین، در این تبصره الحاقی، باید شرایط و ضوابط حاکم بر تقاضای تجدیدنظر از سوی رئیس سازمان تعزیرات مشخص شود تا بتوان نسبت به مغایرت و یا عدم مغایرت آن با اصل (۳۴) و بند (۱۰) اصل (۳) قانون اساسی اظهار نظر کرد.

دیدگاه عدم مغایرت

الف) شرایط و ضوابط تقاضای تجدیدنظر رئیس سازمان تعزیرات حکومتی از آرای قطعی محاکم تعزیرات، به جهت عدم انطباق آن آرا با قانون و یا عدم تناسب جریمه‌ی نقدی با قانون، تابع قواعد و عموماً حاکم بر تقاضای تجدیدنظر در تشریفات دادرسی از جمله قانون آیین دادرسی کیفری است. بنابراین، این‌گونه نیست که درخواست تجدیدنظر رئیس سازمان تعزیرات حکومتی بدون شرایط و مطلق باشد، به گونه‌ای که موجبات اخلاف در تشکیلات و نظام اداری کشور یا تضییع حقوق دادخواهی اشخاص و قواعد حاکم در دادرسی عادلانه را فراهم کند. بر این اساس، درخواست تجدیدنظر رئیس سازمان تعزیرات حکومتی از آرای قطعی بدوی، موضوع تبصره (۴) الحاقی به ماده (۵۰) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز که در ماده (۱۰) این مصوبه پیش‌بینی شده است، با اصل (۳۴) قانون اساسی و بند (۱۰) اصل (۳) قانون اساسی که به ترتیب بر حق دادخواهی افراد و رجوع به دادگاه‌های صالح و همچنین ایجاد نظام اداری صحیح تأکید می‌کنند، مغایرتی ندارد.

ب) مطابق با ماده (۱۰) این مصوبه، امکان درخواست تجدیدنظر رئیس سازمان تعزیرات حکومتی نسبت به آرای قطعی از جهت عدم انطباق آن آرا با قانون یا عدم تناسب جریمه‌ی نقدی با قانون، به عنوان تبصره (۴) به ماده (۵۰) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲ ملحق می‌شود. در ماده (۵۰) قانون مذکور نیز جهات تجدیدنظرخواهی و همچنین شرایط تجدیدنظر از آرای بدوی شعب سازمان تعزیرات حکومتی بیان شده است. لذا تقاضای تجدیدنظر رئیس سازمان تعزیرات حکومتی در تبصره (۴) الحاقی نیز تحت شرایط و احکام مذکور در ماده (۵۰) و تبصره‌های آن است. بدین ترتیب، حکم مقرر در تبصره (۴) الحاقی به ماده (۵۰)، موضوع ماده (۱۰) این مصوبه، از جهت شرایط تجدیدنظرخواهی از سوی رئیس سازمان تعزیرات حکومتی، مشخص و معین بوده و از این جهت مطلق نبوده تا موجبات تضییع حق دادخواهی افراد، مقرر در اصل (۳۴) قانون اساسی را فراهم آورد یا اینکه این موضوع با لزوم ایجاد نظام اداری صحیح مندرج در بند (۱۰) اصل (۳) قانون اساسی مغایر باشد.

ج) درخواست تجدیدنظر رئیس سازمان تعزیرات حکومتی از آرای قطعی بدوی، موضوع ماده (۱۰)

این مصوبه، مغایرتی با موازین شرع ندارد. توضیح آنکه این تجدیدنظرخواهی، تنها یک درخواست برای بررسی مجدد رأی صادرشده بدوی است و به معنای الزام محکمه‌ی تجدیدنظر به تغییر و اصلاح رأی صادره نیست. به عبارت دیگر، همان طور که بر اساس قانون آیین دادرسی مدنی و یا کیفری، اشخاصی صلاحیت درخواست تجدیدنظر از آرای محاکم را دارند، طبق این تبصره نیز به رئیس سازمان تعزیرات حکومتی، صرفاً صلاحیت ارائه‌ی درخواست تجدیدنظر از آرای قطعی بدوی شعب تعزیرات حکومتی اعطا شده است که این صلاحیت به معنای تجویز نقض رأی دادگاه توسط رئیس سازمان تعزیرات حکومتی نخواهد بود. از طرف دیگر، رسیدگی به درخواست تجدیدنظر در شعب تجدیدنظر سازمان تعزیرات حکومتی نیز توسط قاضی صورت می‌گیرد و از این جهت نیز موازین شرع رعایت شده است.

د) از آنجا که مطابق با قانون قاچاق کالا و ارز، رسیدگی به «جرایم» مربوط به قاچاق کالا و ارز در صلاحیت محاکم دادگستری است، شعب بدوی سازمان تعزیرات حکومتی تنها وظیفه‌ی رسیدگی به «تخلفات» مربوط به قاچاق کالا و ارز را داشته و می‌توانند برای متخلفان جریمه تعیین کنند. بر این اساس، احکام صادرشده از شعب مذکور مانند احکام صادره از مراجع شبه قضایی است و به نوعی یک دستور و حکم حکومتی و دولتی محسوب می‌شود. به همین خاطر نیز اعضای شعب مذکور، سِمَت قضایی ندارند. بنابراین، با عنایت به اینکه صلاحیت پیش‌بینی شده برای شعب سازمان تعزیرات حکومتی، قضایی نیست، تجدیدنظرخواهی رئیس سازمان تعزیرات حکومتی از آرای قطعی این شعب نیز نظارت قضایی محسوب نمی‌شود و بدین لحاظ، حکم مذکور در تبصره (۴) الحاقی به ماده (۵۰) قانون قاچاق کالا و ارز، موضوع ماده (۱۰) این مصوبه، مغایرتی با موازین شرع ندارد.

نظر شورای نگهبان

تبصره (۴) الحاقی به ماده (۵۰)، موضوع ماده (۱۰) این مصوبه، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.

ماده ۱۳- ماده (۷۶) قانون،^۱ به شرح زیر اصلاح می‌شود:

ماده ۷۶- آیین‌نامه‌های اجرایی این قانون و قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب

۱. ماده (۷۶) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲/۱۰/۳ مجلس شورای اسلامی: «ماده ۷۶- آیین‌نامه‌های اجرایی این قانون، ظرف سه ماه از تاریخ لازم‌الاجراء شدن آن توسط ستاد و با همکاری وزارتخانه‌های کشور، امور اقتصادی و دارایی و دادگستری و سایر دستگاه‌های عضو ستاد تهیه می‌شود و پس از تأیید رئیس قوه قضائیه به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.»

در ۱۳۹۲/۱۰/۳ در مواردی که به آنها تصریح نشده است، ظرف مدت سه ماه از تاریخ تصویب این قانون توسط ستاد و با همکاری وزارتخانه‌های کشور، امور اقتصادی و دارایی، دادگستری و سایر دستگاه‌های عضو ستاد تهیه می‌شود و پس از تأیید رئیس قوه قضائیه به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

دیدگاه مغایرت

الف) طبق اصل (۱۵۷) قانون اساسی، انجام مسئولیت‌های قوهی قضائیه در کلیه امور قضایی و اداری و اجرایی به رئیس قوهی قضائیه واگذار شده است. یکی از جلوه‌های این مسئولیت، تهیه و تصویب آیین‌نامه در راستای اجرای صحیح قوانین قضایی است. این در حالی است که مطابق با ماده (۷۶) اصلاحی، موضوع ماده (۱۳) این مصوبه، به نحو مطلق تصویب آیین‌نامه‌های اجرایی این مصوبه و قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲، به هیئت وزیران واگذار شده است. بدیهی است از آنجا که برخی از این آیین‌نامه‌ها واجد ماهیت قضایی و متضمن شیوه‌های اجرایی احکام مرتبط با وظایف قضایی است، واگذاری تصویب آن به هیئت وزیران نوعی دخالت قوهی مجریه در وظایف قوهی قضائیه محسوب می‌شود. بنابراین، واگذاری تصویب آیین‌نامه به هیئت وزیران در این ماده، در مواردی که مربوط به امور قضایی است، مغایر با اصل (۱۵۷) و نیز اصل (۵۷) قانون اساسی است؛ چه آنکه مطابق با اصل (۵۷)، قوای سه‌گانه‌ی مجریه، قضائیه و مقننه نسبت به یکدیگر استقلال دارند و بدین جهت، هیچ یک از این قوا حق دخالت در وظایف و صلاحیت‌های دیگر قوا را ندارد.

ب) طبق اصل (۱۳۸) قانون اساسی، به منظور انجام وظایف اداری و تأمین اجرای قوانین و تنظیم سازمان‌های اداری، صلاحیت تهیه و تصویب آیین‌نامه‌ی اجرایی قوانین به هیئت وزیران یا حسب مورد به یک یا چند تن از وزرا سپرده شده است. این در حالی است که مطابق با ماده (۷۶) اصلاحی، موضوع ماده (۱۳) این مصوبه، تصویب آیین‌نامه‌های اجرایی این مصوبه و قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲ توسط هیئت وزیران منوط به تأیید رئیس قوهی قضائیه شده است. این موضوع، به نوعی دخالت قوهی قضائیه در وظایف و صلاحیت‌های آیین‌نامه‌نویسی قوهی مجریه محسوب می‌شود و بر این اساس، مقید شدن تصویب آیین‌نامه‌ی اجرایی قوانین توسط هیئت وزیران به تأیید رئیس قوهی قضائیه در این ماده، در مواردی که موضوع دارای ماهیت اجرایی و فاقد ماهیت قضایی است، مغایر با اصل (۱۳۸) و همچنین اصل (۵۷) قانون اساسی است؛ چه آنکه مطابق با اصل (۵۷)، قوای سه‌گانه‌ی مجریه، قضائیه و مقننه نسبت به یکدیگر استقلال دارند و بدین جهت، هیچ یک از این قوا حق دخالت در وظایف و صلاحیت‌های دیگر قوا را ندارد. گفتنی است از آنجا که ترکیب اعضای شورای نگهبان و همچنین آرای اکثریت و

اقلیت اعضا می‌تواند در طول زمان تغییر کند، تأیید ماده (۷۶) فعلی قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲ توسط شورای نگهبان که مقرر می‌دارد «آیین‌نامه‌های اجرایی قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز، پس از تأیید رئیس قوه قضائیه به تصویب هیئت وزیران می‌رسد»، نمی‌تواند مستندی برای شورای نگهبان در تأیید ماده (۷۶) اصلاحی و مغایر اعلام نکردن آن با قانون اساسی باشد.

دیدگاه عدم مغایرت

شورای نگهبان حکم مقرر در ماده (۷۶) فعلی قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲، که مقرر می‌دارد «آیین‌نامه‌های اجرایی قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز، پس از تأیید رئیس قوه قضائیه به تصویب هیئت وزیران می‌رسد» را پیش‌تر تأیید کرده و آن را مغایر با اصول قانون اساسی تشخیص نداده است. ماده (۷۶) اصلاحی، موضوع ماده (۱۳) این مصوبه نیز حکمی مشابه ماده (۷۶) قانون فعلی دارد و صرفاً اختیار واگذار شده به هیئت وزیران در تصویب آیین‌نامه‌های قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز را به آیین‌نامه‌های اجرایی این مصوبه نیز تسری داده است. از این جهت، ماده (۷۶) اصلاحی در این مصوبه، با ماده (۷۶) فعلی قانون قاچاق کالا و ارز تفاوتی ندارد. بنابراین، به استناد رویه‌ی شورای نگهبان در این خصوص، ماده (۷۶) اصلاحی، موضوع ماده (۱۳) این مصوبه، مغایرتی با اصول (۵۷)، (۱۵۷) و (۱۳۸) قانون اساسی ندارد.

نظر شورای نگهبان

در ماده (۱۳) موضوع اصلاح ماده (۷۶)، منوط نمودن تصویب آیین‌نامه در مواردی که مربوط به امور اجرایی است به تأیید رئیس قوه قضائیه، مغایر اصول (۵۷) و (۱۳۸) قانون اساسی است و آنچه که مربوط به امور قضایی است به تصویب هیئت وزیران، مغایر اصول (۵۷) و (۱۵۷) قانون اساسی شناخته شد.

تاریخ مصوبه مجلس شورای اسلامی: ۱۳۹۴/۷/۲۱ (مرحله دوم)

تاریخ بررسی در شورای نگهبان: ۱۳۹۴/۷/۲۲

[در ماده (۸)، کلمه «بیولوژیک» به عبارت «زیستی (بیولوژیک)» تغییر می‌یابد.]

ماده ۸- در بند (الف) ماده (۲۷) قانون، عبارت «فرآورده‌های زیستی (بیولوژیک)» بعد از

عبارت «فرآورده‌های دارویی» اضافه و تبصره (۱) آن به شرح زیر اصلاح می‌شود:

تبصره ۱- ...

دیدگاه عدم مغایرت

با عنایت به اینکه مجلس شورای اسلامی در مصوبه‌ی اصلاحی، عبارت «زیستی (بیولوژیک)»

را جایگزین عبارت غیرفارسی «بیولوژیک» کرده است، ایراد قبلی شورا مبنی بر مغایرت این ماده با اصل (۱۵) قانون اساسی از جهت استفاده از واژگان بیگانه بدون ذکر معادل فارسی آن، برطرف شده است.

نظر شورای نگهبان

ماده (۸)، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

[ماده ۱۳ به شرح زیر اصلاح شد.]

ماده ۱۳- ماده (۷۶) قانون حذف شد.

دیدگاه عدم مغایرت

از آنجا که ماده (۱۳) مصوبه‌ی پیشین به نحو مطلق تأیید و تصویب آیین‌نامه‌های اجرایی این مصوبه و قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۹۲ را به ترتیب به رئیس قوه‌ی قضائیه و هیئت وزیران واگذار کرده بود، شورای نگهبان این موضوع را در مواردی که آن آیین‌نامه صرفاً دارای ماهیت قضایی بود، مصداق دخالت قوه‌ی مجریه در امور قوه‌ی قضائیه و در مواردی که آن آیین‌نامه فاقد ماهیت قضایی بود، مصداق دخالت قوه‌ی قضائیه در امور مربوط به قوه‌ی مجریه دانست و به همین لحاظ آن را مغایر با قانون اساسی اعلام کرد. حال با توجه به اینکه در این مصوبه‌ی اصلاحی، ماده (۷۶) قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز به طور کلی حذف شده است، ایراد مغایرت ماده‌ی مزبور با قانون اساسی موضوعاً منتفی شده است.

نظر شورای نگهبان

ماده (۱۳)، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، مغایر با قانون اساسی و موازین شرع شناخته نشد.

نظر نهایی شورای نگهبان

مصوبه‌ی مجلس در خصوص طرح اصلاح موادی از قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.